

Українська жіноча проза

**ЗІНА ЛУЦЕНКО
МАРИНЧИНА
ЛЯЛЬКА**

**ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2016**

Частина перша
ДІТИ...

*Ой устань, порадь, мій дружинонько,
Як мені в світі жити,
Як мені чуже діло робити,
Та як мені чужим людям годити?*

*Та я ж над чужим ділечком
ізневажалась,
Я ж по чужих нивах
наспотикалась!*

Голосіння

1

Зазнала я в житті багато: пережила і колгоспи, і голод, і війну. А свою найменшу донечку народила у сорок п'ятому!

Того дня ще зранку пішла на поле...

Як зараз пам'ятаю: була підобідня пора, спека. Жінки лаштувалися у холодку: порозв'язували хустинки і розкладали просто по стерні харчі.

А я й не встигла тоді поїсти, бо схопилася руками за низ живота і, закусивши сильно губи, кинула граблями об суху колгоспну землю та й побігла мерщій додому.

А там, вигнавши із хати малих дітей і залишивши тільки свою найстаршу доньку, Ганну, — та ще покликкала до себе найближчу сусідку, а zarazом і *зовицю*, Олександрю, щоб була на поміч, — не дуже й тужачись, вродила сьоме дитя.

— Дівка! — втираючи із лоба піт, найперше сказала чоловікова рідна сестра і поклала мокру дитину мені на груди. — От і маєш, Маринко, ляльку! Одне добре, що не треба звати повитуху.

— Ой, — усміхнулася я прикро і подивилася пильно на немовлятко, — і справді, лялька! А баба?.. Це б поки вона прибїгла аж із тих садиб! Та й чим же я мала б їй платити? Слава Богу, обїйшлося і на цей раз. Уже востаннє...

— І я теж не буду вже родити!

— Це ще як Бог дасть, Олександрю, у тебе й чоловік є. А я...

— Досить і з мене дітей. Гляди, що в світі робиться! Аби ще цим було що дати їсти...

— І раніш не було що, та ми родили...

— Хай там як, а я не хочу, — озирнулася на Ганю Олександра і, зігнувшись низенько над

постіллю, прошепотіла мені у саме вухо: — Я ж відразу після Антосі замастила глиною шматочок своєї *спідки* у комині, над піччю. То вірний засіб од зальоту, мені колись ще покійна моя свекруха розказали.

— Чому ж ти зі мною не поділилася?! — раптом із моїх очей закапотіли рясні сльози. — Хіба б я тоді... Хіба б я тоді народжувала ось цю дитину?

— І я б мала гріха?! — відвела погляд Олександра. — Це ж давня ворожба! Та й... Хіба ти, Маринко, не чула, як колись батюшка в церкві на проповіді казав: усяка дитина нам посилається від Бога. А я б у те мала втручатися?

— Але ж Ілька нема!.. А це вже сьоме...

— Не журись, де шестеро, там і сьоме буде! Вибавите всі гуртом. Та ще, гляди, твій чоловік із війни повернеться? Усяке ж може бути. От уяви собі: переступає наш Ілько поріг, а у хаті — лялька! Га, не гарно буде, Маринко? Та ж така маленька дитина всяке серце розтопить, вона ж як сонечко для усіх нас буде! Он як моя Антося-щобетушка...

А ми собі були що родичі, то ще й сусіди.

І усі діти наші понароджувалися в одному році.

Як змовились: у нас з Ільком Макар — у Олександрі й Арсена Дмитро, а далі: Ганна — Галина; Христушка — Ялина; Маруся — Іван; Грішка — Степан; Іван — Василь!!!

Нарешті у сорок четвертому у Гринюків народилася Антося.

А ця ж дитина була майже на один рік од неї менша!

Мали б бути товаришками.

Моїй Ганні вже було чи не п'ятнадцять років. І тепер вона палила ножа на свічці, щоб відрізати дитя від пуповини.

Дитина мені муляла...

— Ганно, йди та й ріж! — підняла я голову від постелі — із сіна під рядном.

Дуже худа й висока моя Ганя стояла біля печі і поправляла однією рукою світлі пасма, що вибилися із коси, довгої-предовгої, аж до п'ят, і золотої, немов пшениця. Сині-сині, як волошки, очі вона давно ховала під чорні вії: була дуже вийною налякана, а тому — покірна й тиха.

— Йду, мамо... — у Ганни дрібно затрусились руки.

— Або краще... Ріж краще мене!!! Ось тут, по горлу!.. — я раптом пригадала усе, що зі мною було до того, та ще й як здумала, що то

має бути! Та й відкинула із шиї русявого *пацьорка*.

— Давай вже краще я, — Олександра забрала у Ганни із рук ножа. — Бо налякаєш дівчину, вона і заміж не захоче йти.

— А таки було б краще, якби воно не народилось. А бач, живе, — провела я по всьому очима свою дитину.

Олександра тільки сплюнула і понесла моє немовлятко до купелі. Умочила дитину і раз, і другий у сірі дерев'яні ночви, до теплої води, і — зразу у спідницю. Поклала до колиски, ще тої, першої, яку Ілько робив для нашого найстаршого сина, для Макара.

— А бач, ще й досі не побилась!

Ганя тільки-тільки зібралась виносити воду із купелі надвір, і як на те — до хати суне *пупорізка*!

— Що там, Маринко?.. — уперше за всі роки сільська повитуха, стара баба Довжанська, підмела у потрібний час довгою рясною спідницею і мою убогу хату. — Уже й вродила? Сама...

— Уже, як бачте.

— То я трохи припізnilась?.. А таки зайшла, бо жінки із поля послали по мене Ульку, а вона

каже: тітка Маринка родить. От я й прибігла, а от не встигла! Ану, хай йому всячина із усіма тут вами разом! — привіталась.

— У нас є дівчинка, — показала бабі на низький *сволок* Ганя.

— Ану, ану, де? — баба прочовгала й зігнулась до колиски. — Славна яка! Тугенька! А носик який, га? Ількова! Що це в нас сьогодні? Тридцять перше липня, се б — іюля... Ну, то нехай буде зватись Юлька! Хоч ім'я дам, — перехрестила немовля.

— Спасибі, бабо, — я сумно посміхнулась. — Але краще було б, аби вона десь витряслася полями...

— Що це ти таке говориш?! Проклинаєш свою дитину?! — дорікнула.

А я й заголосила:

— Як же я сама-а-а-а?! Як же я дам раду усім цим дітям? — і зірвала із шиї мідний хрестик, стиснула у кулаці та й пожбурила десь, либонь, під піч.

— Схаменися! Чого це ти сама? — перев'язувала хустку перед уламком німецького люстра Олександра та й сахнулася. — Що це ти таке говориш? Прикуси, Маринко, язика, бо!.. Мій брат Ілько з війни повернеться, та й якийсь дасте собі раду, як дотепер давали.